

מסורת הש"ס

- (א) [לעיל קד:]:
- (ב) [כריתות כא:]: (ג) [וי"ל רב מרין:] (ד) [פסחים פג:];
- (ה) [אהלות פ"ג מ"א, ו] שם, (ו) [לעיל ט:];

תורה אור השלם

1. וכל הולך על פפוי בכל החף החולקת על ארבע טומאים הם לכם קל הנגע בנבלתם יטמא את עדי הערב; והנשא את נבלתם יבסס בגדיו וטמא עד הערב וטמאים הפה לרק: ויקרא יא, כו, כח

גליון הש"ס

גב' וקולית השרין: 160 דוקא דהא שכן מטמא כבעדשה אלא דיעקא פירכא מנבלה ושרך דנקט אשנינות לנשואי הא. רמב"ן חידושי פ"ג דף דף ד"ה ד"ה א"ר אומית:

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה אביו וכו' לא מטמא משום אכיל: (ב) ד"ה טמא וכו' בבעלי חיים: (א) תוס' ד"ה נוגע וכו' לא אינטרין ליה למתני:

מוסף רש"י

שימישו נותר. שומר בהן מוח חוק למנו ותימטוהו העלמות הללו, מטמאין את הידים, כותר עלמו שגורו חכמים שיטתא את הידים (פסחים פג:). ביסס. כדמתרוממין כטו (שמות ל) כבסיה (שם).

וקולית המוקדשים. במסכת פסחים (דף קב:) תנן הפגול והנוטר מטמאין את הידים דגזרי בהו רבנן משום חשדי כהונה ועללי כהונה כדמפרש התם וגזרו אף בעלמות ששימשו נותר: נבלה אין עלמותיה מטמאים דכתיב (ויקרא יא) נבלתה ולא בעלמות וכן שרץ הלכך

קטומים טהורים אף מלטמא במשא וכו"ש מגע דאי אפשר לו ליגע ואע"ג דשומר מכניס ומוליא טומאה ה"מ דצבר שאפשר ליגע בטומאה עלמה ואפילו לא נגע בה אלא בשומר טמא אכל היכא דאי אפשר ליגע בטומאה עלמה אין שומר מטמא: **נקיטוס כל שוא.** אפילו חמוט השערה שאפשר להכניס בו חוט השערה של ראשו או וקנו והרי הוא מטמא צדק כדלקמן [קפז:]:

גב' ואי דליכא כוית מוח מצפנים טומאה בוקעת ועולה. קוביא היא אמאי אין מטמא צהאל הרי אין לה חלל טפח וקיימא לן בצרכות (דף יט:): כל חלל שאין בו טפח אינו חוץ צפני המת: ואי קסבר מוח מצפנים מעלה ארוכה לבשר מבחוץ אע"ג דליכא מוח האויל וצמחברו לני סוף המוח לנא שהרי פגעו בהמוח כולו כלה וחזר ועיי המוח גדל הבשר מלמעלה א"כ בלא צער ובלא מוח חשיב אבר כל עכש חלול ותנן (אהלות פ"א מ"ו) האצרים אין להן שיעור אפילו פחות מכזית מן המת ופחות מכעדשה מן השרץ: **קסבר אין מוח מצפנים מעלה ארוכה.** לבשר מבחוץ והכא האויל וליכא צער אין סופו והעלות ארוכה צמי ולא אבר מיקרי: א"ה **במוקדשין אמאי טמאים.** הרי לא שימשו נותר דאין נותר בפחות מכזית: **כי נקבו אמאי טמאין.** הא אמרת דאין שומרין מלטרפין לטומאה חמורה: **רישא.** דקולית המת: **דליכא כוית.** לפיכך אין מטמא צהאל: **סיפא.** מוקדשים ושרץ ונבלה: **דליכא כוית.** לפיכך גבי מוקדשין איכא טשיעור נותר וגבי נבלה ושרץ איכא שיעור לטמא: **ומאי קמ"ל.** כיון דרישא ליכא כוית וזאכתי לא אשמעינן דעכס כשעורה מטמא בנגע ולא צהאל וכזית מן הנבלה מטמא: **מילי מיני.** כל דבר שאשנה טמאנו אשמעינן טעמא בכל חד חד ומד מה שהראה זה לא הראה זה: **רישא.** אשמעינן מדללא טימא צהאל על כרחיך שמעת מינה דמוח מצפנים אין מעלה ארוכה מבחוץ דאי מעלה בין אית ביה בין לית ביה טמא: **מילתא היא.** כנותר עלמו ואינטרין לאשמעינן דכי הוא כדכר מרי משום דבפסחים (דף קב:) לא תנן אלא הפגול והנוטר אכל שמושו לא תנן ואשמעינן מתניתין דמשום דשימשו כוית נותר מטמא אפי' כשהיא סתומה ולא נגע במוח טמא משום עכס

אזני אמר לעולם מוח מעלה ארוכה. דמטמא צהאל משום שיעור לא יטמא (א) דעכשו שיי' בה לרועה שלא שיפה: **טמאה.** ואפילו אין בה לא צער ולא מוח דמוח שהיה עתיד לצא מצפנים מעלה ארוכה וכיון דלרועה צעלי חיים מעלה ארוכה השתא נמי אבר הוא ולא צעי שיעור: **לרעה.** סביב סביב ואפילו במקום אחד: דקל אס' מטול ממנו לרועה סביב הוא מתיבש שלא הנחת דרך לשרף לעלות מן הקרקע למעלה ממקום שנקלף ואס' תקליפו לארכו ותשייר לכו אחד יש דרך לשרף לעלות: **לעולם.** רישא דליכא כוית דלא מוקמינן מתניתין צמתי טעמי וא"ל ליכא כוית הויא מטמא צהאל דמוח מצפנים מעלה ארוכה: **ומאי נוגע מאהיל.** מאהיל נמי במשמע כדמפרש ואויל דליכא תנא דקרי למאהיל נוגע: **אמאי טהורים.** עכס גופיה אבר הוא ובלא מוח נמי מטמא וסתמימה מאי אהניא: **המתקשקש.** יבש ונעקר צמוך החלל יודוא לא מעלה ארוכה: **גבי מס.** אף על גב דאינו מעלה ארוכה מטמא צהאל דהא בלא חשיבות אבר הא איכא שיעור וסתמימה לא מהניא ביה דטומאה בוקעת ועולה ומוקדשים הרי שמשו נותר: **נבלה כיון דמתקשקש הוא.** וצדו אינו מעלה ארוכה לאו אבר הוא הלכך ינקבו דאפשר ליגע מטמאים משום שיעור לא ינקבו לא דלאו אבר הוא השתא גרע מקולית שיש בה כבעדשה מוח לח דהואו מעלה ארוכה הוא: **אף אטן נמי טינא.** דקרי למאהיל נוגע:

העור והרוטב פרק תשיעי חולין

קבה.

נוגע אין מאהיל א"ה. וא"ת מנא ליה למידק מאהיל לא אי משום דלא קמתי לה הא לא קמתי נמי משא אע"ג דעכס כשעורה מטמא במשא וי"ל דמשא לא אכטריך (א) למתני אכל אהל הוה ליה למתני כיון דאין עכס מטמא צהאל אע"ג דלא מתני ליה במוקדשין מ"מ הוה ליה למתני צאפי נפשיה אמת

אע"ג דלא הוה אהל דומיא דנוגע דנוגע בכל מקום טמא אכל מאהיל לא מטמא אלא כנגד המוח מ"מ צמתי דהוה לנתייה ואס' תאמר ולשני ליה הא מני רבי יוסי

דלית ליה טומאה בוקעת ועולה לקמן בשמעתי' ושמת לא מסתבר ליה לאוקומה כרי יוסי: **ואי מוח שבפנים מעלה ארוכה מבחוץ.** פירש הקוטרוס אע"ג דליכא מוח כלל וזה דחקו מדללא דמדנקט קולית משמע דמריי הוה דליכא מוח קמת: **אי הכי מוקדשים בו.** פירוש צלמא אי איירי צדליכא כוית א"ה מוקדשין אפי' למ"ד בערבי פסחים (פסחים קקא.) נותר בצביעה דכל חד איירי צשיעור ידיה אלא כיון דצמת איירי צדליכא שיעור מוקדשין אמאי כו' טימא דמרי קמ"ל רב מרי מתניתין הוה ועוד דצפ' כיצד לולין (שם דף פג.) מיימי קיימתא לרב מרי ודחי לה ליימי דך מתניתין דהכא ונראה דרב מרי אשמעינן עלמות שמשו נותר כב' אפי' אין בהן עכשו כלום ומתני' איכא לאוקומי צדליכא כוית כוית ומ"מ חזק הוא דליכא שיעור נותר צבולס וצפסחים דצבי' למתני מעלמות פסח דקאמר אלא לאו דלית ביה מוח היינו שהיה בה מוח כב' דעכשו לא קאמר דפשיטא דטעוין שרפה משום מוח: **הכא במאי עסקינן בששיפה.** דמו לא מעלה ארוכה והלכך כיון

דליכא כוית מוח לא מטמא צהאל דליכא שיעור ולא הוה נמי אבר לאשמעינן דשיפה אינו מטמא צהאל: **ומאי נוגע דקתני מאהיל.** וקמ"ל דנוגע היינו מאהיל ומלטרפין וא"ת ליתני כוית מן המת הנוגע בו טמא ואנא ידענא דנוגע היינו מאהיל וי"ל דלא הוה שמעינן ליה מהכא אלא משום דקיס לן בעלמא דכוית מן המת מטמא צהאל אכל השתא דקתני קולית י'מן המת וקתני נוגע מוכיח דנוגע היינו מאהיל דאי אפשר ליגע במוח ממש צמוך הקולית אלא ע"י אהל: **הכא במאי עסקינן בכזית מוח המתקשקש.** הא דלא קאמר כששיפה כדאמר לעיל אפשר דסבירא ליה דשיפה מעלה ארוכה מבחוץ: **אמר**

אחד מצטרף וטמא משני שמות טהור אלא מאי חד שמא הוא אימא סיפא 'אבל הנוגע

ששימש את הנוטר: **לא ינקבה לא.** דבעינן אפשר ליגע כמתני טעמא צדליא לקמן [קפז:]: **ומתניתין צשפה נסרה צמגל או צסקין דמו לא מעלה ארוכה והלכך כיון דליכא כוית מוח דמטמא צהאל משום שיעור לא יטמא (א) דאבר וצמוקדשין נבלה ושרץ צדליכא כוית כדאוקיימנא ואציי לא פליג אלא צמעהל ארוכה: **לאררה.** דעכשו שיי' בה לרועה שלא שיפה: **טמאה.** ואפילו אין בה לא צער ולא מוח דמוח שהיה עתיד לצא מצפנים מעלה ארוכה וכיון דלרועה צעלי חיים מעלה ארוכה השתא נמי אבר הוא ולא צעי שיעור: **לרעה.** סביב סביב ואפילו במקום אחד: דקל אס' מטול ממנו לרועה סביב הוא מתיבש שלא הנחת דרך לשרף לעלות מן הקרקע למעלה ממקום שנקלף ואס' תקליפו לארכו ותשייר לכו אחד יש דרך לשרף לעלות: **לעולם.** רישא דליכא כוית דלא מוקמינן מתניתין צמתי טעמי וא"ל ליכא כוית הויא מטמא צהאל דמוח מצפנים מעלה ארוכה: **ומאי נוגע מאהיל.** מאהיל נמי במשמע כדמפרש ואויל דליכא תנא דקרי למאהיל נוגע: **אמאי טהורים.** עכס גופיה אבר הוא ובלא מוח נמי מטמא וסתמימה מאי אהניא: **המתקשקש.** יבש ונעקר צמוך החלל יודוא לא מעלה ארוכה: **גבי מס.** אף על גב דאינו מעלה ארוכה מטמא צהאל דהא בלא חשיבות אבר הא איכא שיעור וסתמימה לא מהניא ביה דטומאה בוקעת ועולה ומוקדשים הרי שמשו נותר: **נבלה כיון דמתקשקש הוא.** וצדו אינו מעלה ארוכה לאו אבר הוא הלכך ינקבו דאפשר ליגע מטמאים משום שיעור לא ינקבו לא דלאו אבר הוא השתא גרע מקולית שיש בה כבעדשה מוח לח דהואו מעלה ארוכה הוא: **אף אטן נמי טינא.** דקרי למאהיל נוגע:**

הנוגע

עין משפט נר מצוה

16 א מ"י פ"ח מהלכות אבות הטומאות הל' ד: **גב ב מ"י פ"א שם הל' ד:** **גב ג ד מ"י פ"ב מהל' טומאת מת הל' ה ופ"ב מהל' אבות הטומאות הל' יא ופ"ד הלכה ט:** **ה ה ו ד מ"י פ"ד מהל' טומאת מת הל' יד:**

שיטה מקובצת

אין מוקדשין קמ"ל שימוש: (א) חלול ותנן בנדה פ' יוצא דופן ודף נדף מנן (א) האברים אין להם שיעור אפי' פחות מכזית מן המת ופחות מכזית נבלה ופחות מכעדשה: איכא שמוש נותר וגבי שרץ ובלה איכא שיעור: (א) ליכא כוית וכי אכתי לא שמעינן: (א) מילי מילי כל דבר דדבר ששנה במשנתנו ואשמעינן טעמא בכל חד מה: (א) בין לית ביה הוה מטמא: (א) דמשום דשמישה כוית נותר מטמא: (א) לא מטמא משום אבר ובמוקדשין: (א) ובעקר בחוץ החלל דההוא לא מעלה: (א) דקתני קולית המת וקתני:

(א) צמתת הוא ששנה צהלות (פ"א מ"ו) אכל מיימי לה גס צנהה שם ובעלמא (דף י"ז).